

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysjä 2022:2 | KOULUTUS

Ensikertalaisten pääsy korkeakouluun

Aleksi Kalenius, Hannu Karhunen ja Ilmari Hyvönen

Tiivistelmä

Korkeakoulutuksen aloittamisessa on tapahtunut suuria muutoksia viimeisen 50 vuoden aikana. 2000-luvun alussa tapahtunut korkeakoulutuksen aloittamisen lasku on kääntynyt kasvuksi korkeakoulutuksen ensikertalaisikiintiöiden käyttöönoton jälkeen. Nuoret ikäluokat ovat nyt saavuttamassa ja ohittamassa vuosituhannen vaihteessa saavutetun korkeakoulukseen pääsyn huipputason.

1970-luvulta 2010-luvun alkuun yliopistokoulutuksen aloittaminen viivästyi merkittävästi suurella osalla koulutukseen sijoittuneista. Ensikertalaisikiintiön jälkeen uusien ylioppilaiden välitön sijoittuminen heikentyi aluksi, mutta pääsy opintoihin nopeutui, koska moninkertaisen aloittamisen väheneminen vapautti koulutustarjontaa. Koulutukseen pääsyn lisääntyminen ja nopeutuminen koskee kaikkia sosioekonomisia ryhmiä, mutta korkeasti koulutetusta taustasta tulevat korkean statuksen aloille pyrkivät näyttävät erityisesti reagoineen vähentämällä tarjotun paikan vastaanottamista toissijaisista hakukohteista, jolloin nämä paikat ovat jääneet muiden hakijoiden käyttöön.

Ensikertalaiset, uudet ylioppilaat hakijasuma

Korkeakouluopintojen viivästyminen, ns. ylioppilas- tai hakijasuma, on vaivannut suomalaista korkeakoulupolitiikkaa ja -tutkimusta puoli vuosisataa. Hakijasumalla viitataan seuraavassa siihen joukkoon, jonka sijoittuminen korkeakoulutukseen on viivästynyt. Sumaan eivät tässä määrittelyssä kuulu hakijat, jotka eivät sijoitu korkeakoulutukseen tai ovat sijoittuneet jo korkeakoulutukseen. Viivästyneestä sijoittumisesta syntyvä suma on hyödyllistä erottaa moninkertaisesta aloittamisesta sekä tuloksettomasta hakemisesta, joka ei vaikuta kenenkään sijoittumiseen.

Osa korkeakouluun hakijoista sijoittuu opintoihin ensimmäisellä hakukerralla, usein uutena ylioppilaana, toiset taas jäävät valitsematta joutuen *hakijasumaan*. Osa taas on siirtynyt *piilosumaan* ottamalla vastaan paikan toissijaisesta hakutoiveesta tavoitteenaan vaihtaa myöhemmin ensisijaiseen kohteeseensa.

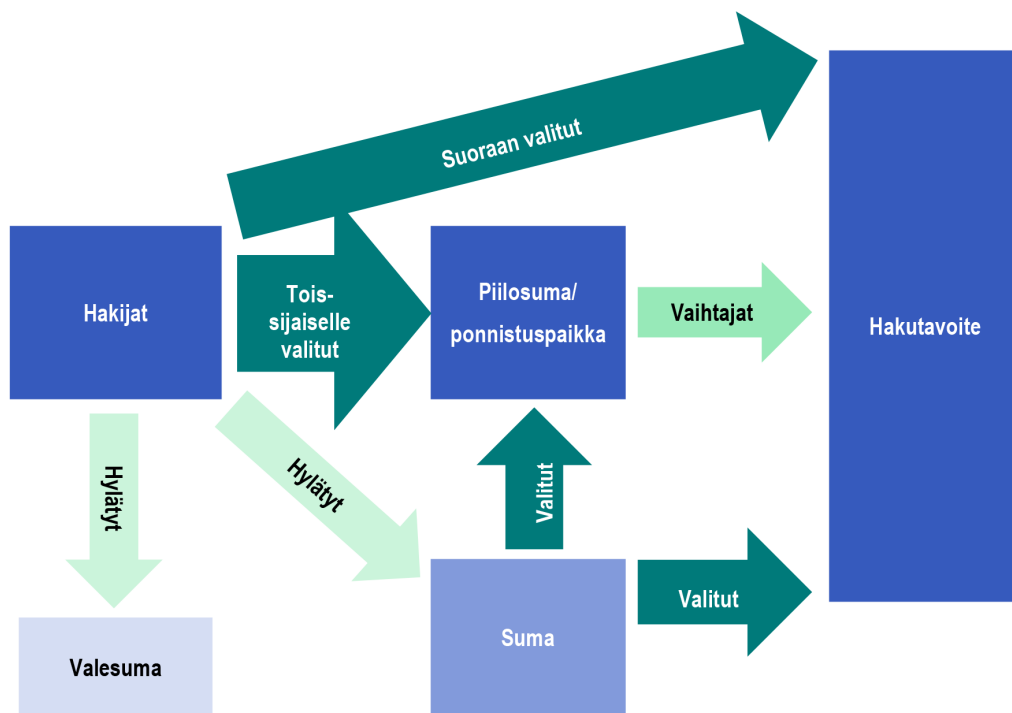
Sumaan kuuluva hakija on osa sitä tulppaa, sumaa tai jonoa, joka korkeakoulujen porteilla hitaasti siirtyy portista sisään. *Valesuman* muodostavat pysyvästi korkeakoulutuksen ulkopuolelle jäävät hakijat, koska he eivät vaikuta korkeakouluun sijoittumiseen tai sen nopeuteen. Korkeakoululaitoksen sisällä jo olevat hakijat eivät ole osa viiveellä korkeakouluihin siirtävää hakijasumaa, koska ovat jo korkeakoululaitoksen piirissä. (Kuvio 1)

Korkeakouluopintojen aloittamisen nopeuttamiseksi on toteutettu toimia sekä uusien ylioppilaiden että ensikertalaisten hakijoiden aseman parantamiseksi. Keskustelussa on osin puutteellisesti tunnistettu se, kuinka näiden ryhmien suosimisen tavoitteet, keinot ja vaikutukset eroavat toisistaan.

Uusien ylioppilaiden suorassa suosimisessa lisäpisteillä tai epäsuorassa suosimisessa todistusarvosanoihin perustuvalla valinnalla pyrkimys on vähentää yksittäiseen hakukohteeseen hakemisen kustannuksia ja näin helpottaa samanaikaista hakeutumista useaan paikkaan ja/tai pitkän valmistautumisen tuomaa hyötyä opiskelijavalinnassa. Onnistuessaan toimet lisäävät uusien ylioppilaiden sijoittumista ja parantavat paikkojen kohdentumista. Vaikutus sijoittumisnopeuteen yleisesti riippuu siitä, johtaako tämä moninkertaisen aloittamisen lisääntymiseen. Todistusvalintojen käyttöönotosta tehdyn seurantatutkimuksen valossa tällainen riski on olemassa, koska uudistus lisäsi paikan vastaanottaneiden todennäköisyyttä hakea uutta opiskelupaikkaa (Karhunen et.al. 2022 s.37).

Ensikertalaisia suosivien toimien mekanismina taas on vähentää moninkertaista aloittamista, jossa henkilö ottaa vastaan useita korkeakoulupaikkoja. Moninkertaisen aloittamisen vähentyminen lisää korkeakouluihin sijoittuvien määrää ja vaikuttaa sijoittumiseen nopeuttavasti vastaavalla tavalla kuin koulutuslaajennukset.

Kuvio 1: Korkeakoulutuksen hakupolut

Huomionarvoista on, että toimet vaikuttavat eri tavoin erityisesti uusien ylioppilaiden sijoittumiseen koulutukseen. Tehokas uusien ylioppilaiden suosiminen kasvattaa heidän määräänsä. Suosittaessa ensikertalaisia, valikoivalle alalle haluava uusi ylioppilas taas ei mahdollisesti ota vastaan toissijaista paikkaa säilyttääkseen ensikertalaisasemansa. Esimerkiksi lääketieteelliseen koulutukseen tähdännyt hyvä hakija, joka olisi aiemmin ottanut vastaan paikan kemiassa tavoitellakseen myöhemmin siirtymää lääketieteeseen, jättää uudessa tilanteessa kemian pai-

kan ottamatta vastaan säilyttäöksensä ensikertalaisasemansa. Yliopistojen valintakäytännöissä uusia ylioppilaita ja toisaalta ensikertalaisia suosivat mekanismit ovat osin yhdistyneet. Vetovoimaisilla aloilla (esim. kauppatiede, oikeustiede, lääketiede) todistusvalinta on usein varattu kokonaan ensimmäistä paikkaa hakeville, ja valintakokeeseen perustuvassa valinnassa käytetään pienempää ensikertalaiskiintiötä.

Korkeakoulujen käyttämät ensikertalaiskiintiöt ovat olleet matalia verrattuna ensikertalaisina kohdeltavien hakijoiden osuuteen hakijoista. Erityisesti kiintiöiden käytön ensimmäisinä vuosina hakukohteeseen hakeneista on tyypillisesti valittu sama opiskelijajoukko, joka olisi valittu myös ilman kiintiöintiä. Haku- ja paikanvastaanottokäyttäytymisen muutos on siis luultavasti ollut tapahtuneen kehityksen kannalta paljon merkittävämpää kuin se, että ensimmäistä paikkaa hakevia valittaisiin hakukohteisiin enemmän kuin ilman kiintiötä samoista hakijoista valittaisiin.

Aiemmassa kirjallisuudessa ensikertalaisten ja uusien ylioppilaiden aseman parantamisen välistä eroa ei ole riittävän hyvin hahmotettu. Esimerkiksi selvityksessä opiskelijavalinnasta ja opintojen nopeuttamisesta pyrittiin ”ensisijaisesti vastaamaan siihen, ovatko opiskelijavalinnoissa viime vuosina tapahtuneet muutokset nopeuttaneet ensikertalaisten ja erityisesti uusien ylioppilaiden koulutukseen sijoittumista.” (Ahola et al. 2018, 53) Muutokset, joissa ensikertalaisten asema paranee siksi, että uusien ylioppilaiden välitön sijoittuminen hidastuu, ovat tois- taiseksi jääneet heikosti tunnistetuiksi.

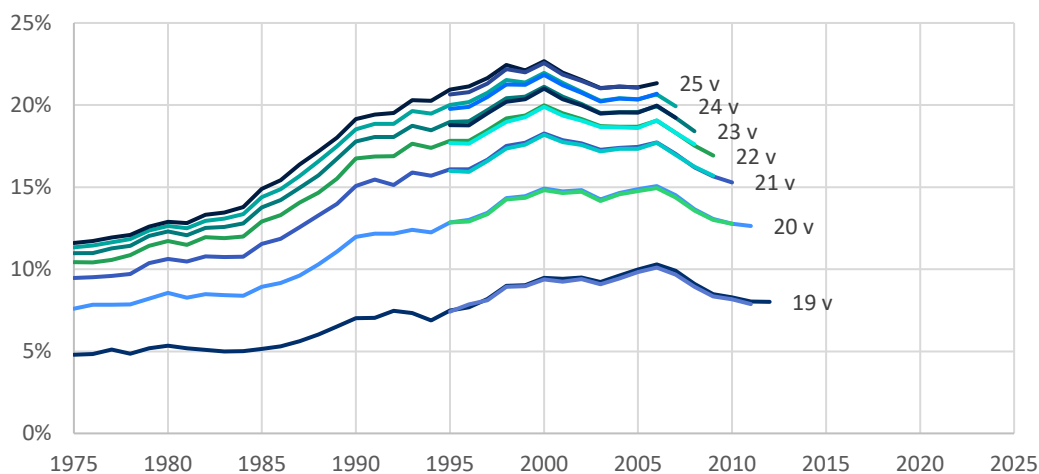
Yliopistokoulutuksen aloittamisen kehitys

Nuorten viivästynyttä sijoittumista korkeakoulutukseen voidaan yliopistojen osalta tarkastella 1970-luvulta saakka. Viivästyneessä sijoittumisessa olennainen tarkastelun kohde on se, kuinka toisen asteen tutkinnon suorittaneiden, tyypillisesti ylioppilaiden, sijoittuminen korkeakouluun kehittyy. Tätä nopeutta voidaan tarkastella kumulatiivisen sijoittumisasteen nousuna toisen asteen päättövuodesta tai 19 ikävuoden jälkeen, jolloin toisen asteen opinnot tyypillisesti päätetään. Kuviot 2a ja 2b näyttävät vuosien 1975–2012 ja 2013–2020 19-vuotiaiden (synt 1956–2001) ikäluokkien sijoittumisen yliopistoihin 0-5 vuoden sisällä ylioppilastutkinnon suorittamisesta. Esimerkiksi ylimmän viivan viimeinen piste kuvaa sitä, että henkilöistä, jotka olivat 19-vuotiaita vuonna 2007, 21 % oli ollut yliopistossa viimeistään 25-vuotiaana vuonna 2012.

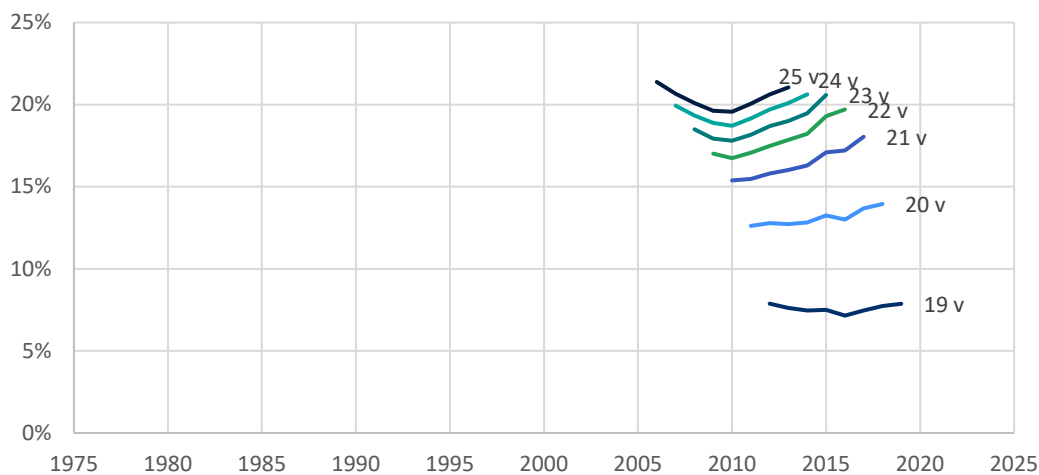
Vuoden 2012 19-vuotiaisiin ulottuva tarkastelu kuvaa tilannetta ennen ensikertalaisikiintiöiden käyttöönottoa korkeakoulujen opiskelijavalinnassa vuosina 2014–2016. Kiintiöiden käyttöönotto oli korkeakouluille vapaaehtoista vuonna 2014 ja tuli pakolliseksi vuonna 2016. Ei-ensikertalaisiksi on valinnassa katsottu korkeakoulututkinnon suorittaneet sekä vuonna 2014 tai sen jälkeen opiskelupaikan korkeakoulututkintoon johtavissa opinnoissa vastaanottaneet. Kiintiöitä edeltäviksi ikäryhmiksi voidaan katsoa viimeistään vuonna 2012 19. ikävuoden saavuttaneet, koska heistä merkittävä osuus ehti sijoittua yliopistoon vuoteen 2013 mennessä, ennen ensikertalaisikiintiöiden käyttöönottoa. On mahdollista, että laaja julkinen keskustelu ensikertalaisikiintiöistä on vaikuttanut hakijakäyttäytymiseen jo vuosien 2012–2013 opiskelijavalinnassa.

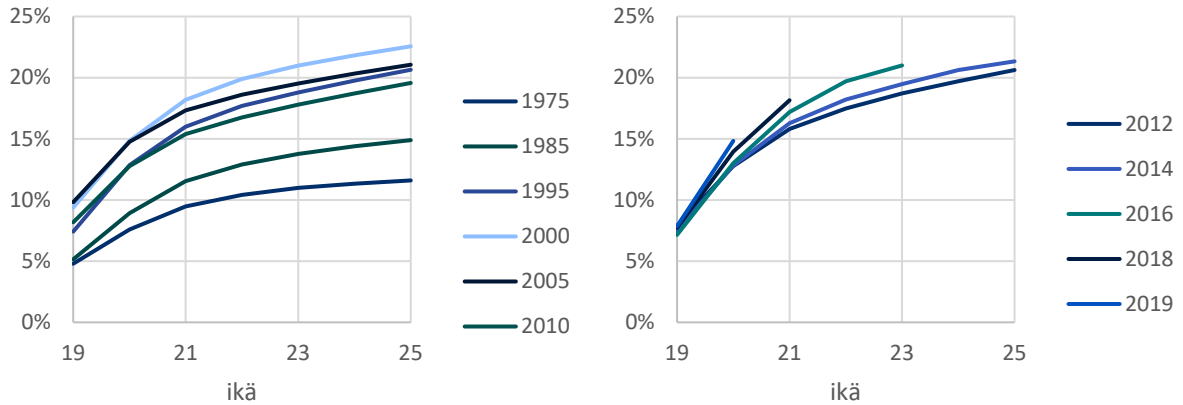
Yliopistoihin sijoittumisen kehitys jakautuu kahteen luonteeltaan erilaiseen jaksoon. Vuosien 1975–2012 19-vuotiailla sijoittuminen kehittyi toisen asteen päättövuo­den jälkeen hyvin yhdenmukaisesti (Kuvio 2a). Yksittäistä kohorttia kuvaavien sijoittumiskäyrien (Kuvio 3, vasen) muoto on hyvin samanlainen eri kohorteissa, vaikka käyrän taso vaihtelee. Kuviossa 1a kohortitason sijoittumisen muuttumattomuus näkyy siinä, että eri ikään mennessä sijoittuneiden osuuksia kuvaavat käyrät liikkuvat hyvin tasatahtisesti. 19-vuotiaana sijoittuvien käyrän taso muuttuu merkittävästi, mutta seuraavien ikävuosien käyrät seuraavat tarkkaan 19 ikävuoteen mennessä sijoittuvien osuutta kuvaavaa käyrää.

Kuvio 2a: Vuosien 1975–2012 19-vuotiaiden sijoittuminen yliopistoon vuoteen 2012 mennessä.

Kuvio 2b: Vuosien 2006–2020 19-vuotiaiden sijoittuminen yliopistoon vuosina 2012–2019.

Kuvio 3: Sijoittuminen yliopistoon vuosien 1975–2019 19-vuotisikäluokissa

Kuvaileva tarkastelu osoittaa, että kiintiöiden käyttöönoton jälkeen yliopistoon sijoittuminen nopeutuu ja sijoittumiskäyrä kääntyy aiempaa jyrkemmäksi (Kuvio 3, oikea). Pitkittäisseurannassa (Kuvio 2b) sijoittumisen nopeutuminen näkyy siinä, miten aiemmin osuuksia kuvaavat samatahtiset viivat avautuvat viuhkamaisesti. 19-vuotiaiden aluksi laskee, 20 vuoden ikään mennessä sijoittuminen kääntyy hienoiseen nousuun ja 21–22 vuoden ikään mennessä sijoittuvien osuus on jo varsin huomattavassa nousussa. Tämä viittaa siihen, että 19-vuotiaiden sijoittuminen heikkenee, kun vähemmän mieluisten opiskelupaikkojen vastaanottamien vähenee ja paikkoja vapautuu ensikertaisille.

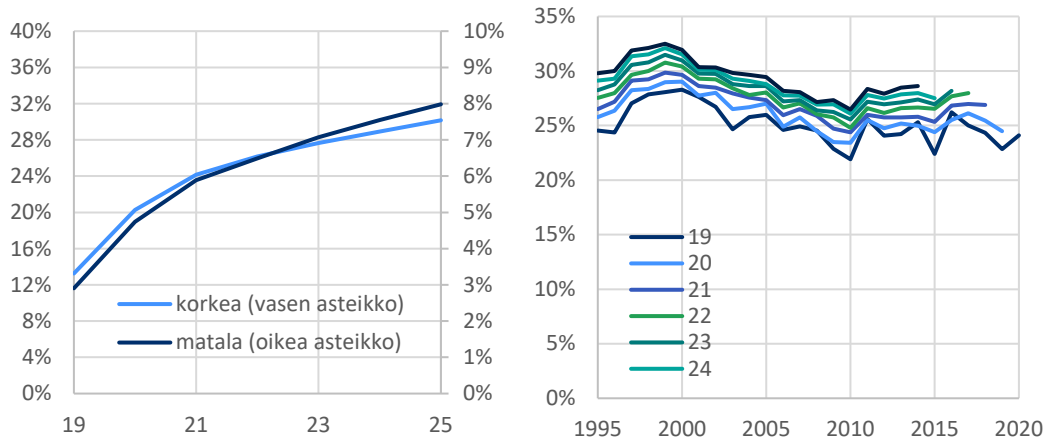
Yliopisto-opintojen aloittaminen on nopeutunut kuvioiden 2a ja 2b tarkastelujen perusteella. Vuoden 2016 19-vuotiaista yliopistoon sijoittui 22 vuoden ikään mennessä 19,7 % ja 23 vuoden ikään mennessä 21,0 %. Vuoden 2012 19-vuotiailla 19,7 % sijoittuminen saavutettiin vasta 24 vuoden iässä ja 25 vuoden iässä jäätiin 20,6 % tasolle. Samaan aikaan ei-ensikertalaisten 20–23-vuotiaiden aloittaminen on vähentynyt. Näyttääkin siltä, että moninkertainen aloittaminen vähenee, kun hakijat säästävät ensikertalaisasemaansa. Tämä siis taas on tuonut tilaa ensikertalaisille, jotka eivät ole välttämättä saman vuoden ylioppilaita.

Lähes 50 vuoden tarkastelujaksolle mahtuu useita taloudellisia nousukausia ja taantumia, mukaan lukien hyvin syvä lama 1990-luvun alussa, sekä sitä seurannut erittäin voimakas ja pitkä nousukausi. Jakson aikana muuttuvat niin ikäluokkien koko kuin yliopistokoulutuksen aloituspaikkojen määrätkin. Sijoittumisen nopeutuminen ensikertalaiskiintiöiden käyttöönoton jälkeen, vaikka tarkastelujaksolla yliopistokoulutukseen ei kohdistu merkittäviä aloituspaikkalisäyksiä, tukee tulkintaa, jonka mukaan nopeutuva pääsy yliopistoihin seuraa opiskelijavalinnassa tapahtuneista muutoksista.

Perhetausta

Sijoittuminen yliopistoon tai ammattikorkeakouluun etenee eri tavoin erilaisesta taustasta tulevilla. 19-24-vuotiaiden nuorten, joiden kummallakaan vanhemmalla ei ole korkea-asteen tutkintoa, todennäköisyys sijoittua yliopistoon on noin 70 % matalampi kuin nuorilla, joiden vanhemmista vähintään toisella on korkea-asteen tutkinto. Matalammin koulutetusta taustasta tulevilla sijoittuminen tapahtuu korkeasti koulutetusta taustasta tulevia hitaammin, jolloin matalasti koulutetusta taustasta tulevien osuus opinnot aloittaneista on sitä korkeampi, mitä pidempään sijoittumista seurataan. (Kuvio 4a)

Kuviot 4a ja 4b: Kuvio 4a: Vuoden 2016 19-vuotiaiden sijoittuminen yliopistoon iän ja vanhempien koulutustason mukaan. Kuvio 4b: Matalasti koulutetusta taustasta tulevien suhteellinen todennäköisyys aloittaa yliopistossa iän ja 19-ikävuoden mukaan.

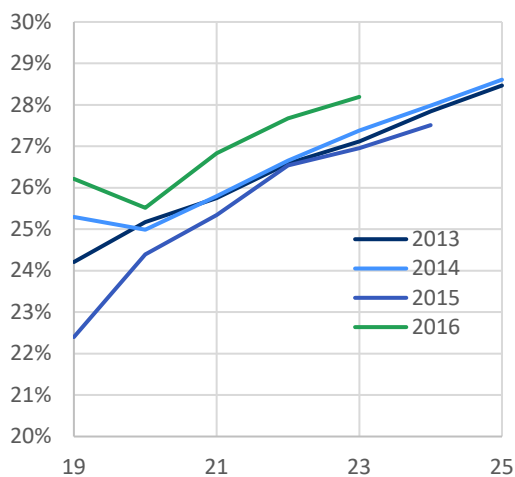

Ensikertalaisikiintiöiden jälkeinen kehitys voi vaikuttaa eri tavoin erilaisesta taustasta tuleviin. On pelätty, että uusien ylioppilaiden sijoittumisen heikentyminen vaikuttaisi erityisesti korkea-koulussa valmiiksi aliedustettujen ryhmien sijoittumiseen. Vuosien 1999–2010 19-vuotiailla ikäluokilla matalasti koulutettujen todennäköisyys aloittaa yliopistossa laskee suhteessa korkeasti koulutetusta taustasta tuleviin. (Kuvio 4b) Lasku näyttää kääntyneen lieväksi nousuksi vuoden 2011 19-vuotiaista lähtien. Vuoden 2016 19-vuotiailla matalasti koulutetusta taustasta tulevien todennäköisyys aloittaa yliopisto-opinnot 23 ikävuoteen mennessä oli korkeampi kuin vuosien 2006–2015 19-vuotiailla. Vuoteen 2020 saakka ulottuvien tietojen perusteella ensikertalaisikiintiöiden aikana korkeakouluikään tulleissa ikäluokissa matalammin koulutetusta taustasta tulleiden suhteelliset mahdollisuudet yliopisto-opintoihin ovat lievästi parantuneet.

Ensikertalaisikiintiön vaikutukseen voi viitata se, että vuosina 2014 ja 2016 19 vuoden iän saavuttaneilla matalasti koulutetusta taustasta tulevien pääsy yliopistoihin etenee eri tavoin kuin muilla. (Kuvio 4c) Muilla kohorteilla matalasti koulutettujen suhteellinen aloitustodennäköisyys kasvaa iän mukana, mutta ensikertalaisikiintiön voimaantulovuosina korkeakouluikään tulleilla matalasti koulutetusta taustasta tulevien suhteellinen pääsy yliopistoon on korkea 19-vuoti-

aana, laskee 20 vuoden ikään ja seuraa sen jälkeen samaa uraa kuin muissa kohorteissa. Ilmiötä selittää se, että kiintiön myötä on vähemmän houkuttelevaa ottaa vastaan paikka toissijaisesta hakukohteesta. Selektiiviset koulutusalat, kuten lääketiede, ovat olleet myös sosiaalisesti selektiivisiä. Kun näiden alojen hakijat ottavat harvemmin vastaan toissijaisen paikan, muutos vähentää korkeasti koulutetusta taustasta tulevien aloittajien osuutta kaikista aloittajista. Se miten tämä näkyy selektiivisten alojen aloittajissa, ei ole selvää.

Kuvio 4c: Matalasti koulutetusta taustasta tulevien todennäköisyys aloittaa yliopistossa suhteessa korkeasti koulutetusta taustasta tuleviin – iän ja 19-ikävuoden mukaan

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakouluissa tapahtuneet muutokset poikkeavat yliopistoista. Sekä yliopistoon että ammattikorkeakouluun hakevilla ensisijainen hakukohte on tyypillisesti yliopistossa. Vastavasti tilanteet, jossa nuori on aloittanut ensin ammattikorkeakoulutuksessa ja siirtynyt kesken opintojen yliopistoon, on ollut merkittävästi yleisempää kuin siirtyminen yliopistosta ammattikorkeakouluun. Koska monta opiskelupaikkaa käyttäneet ovat tyypillisemmin olleet ensikertalaisia tullessaan ammattikorkeakouluun, ensikertalaisten määrä ei ammattikorkeakouluissa kasva vastaavasti kuin yliopistoissa eikä sijoittumiskäyrä jyrkkene. (Kuvio 5a)

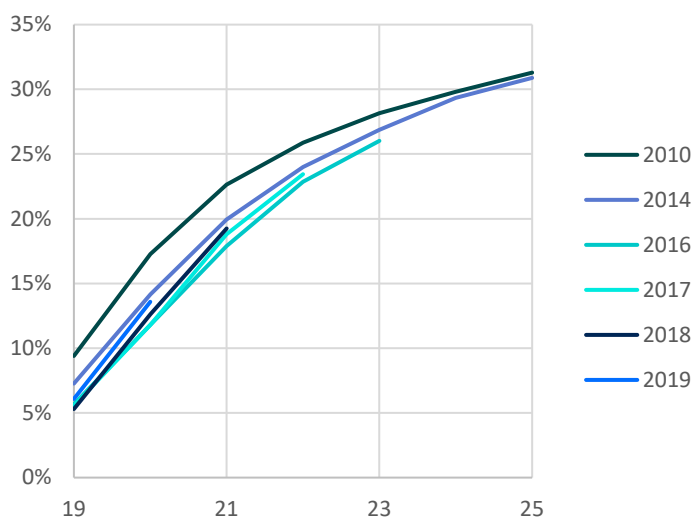
Osaltaan kehitykseen on vaikuttanut se, että ammattikorkeakoulututkinnon uusien opiskelijoiden määrä laski 1600 aloittajalla 2010–2014 ja edelleen 2014–2017 noin 2200 aloittajalla, kun aloituspaikkoja vähennettiin. Vuosien 2010–2014 tarjonnan lasku heijastuu suoraan aloittamisen vähenemisenä, kun taas vuoden 2014 jälkeinen lasku ei heikennä nuorten sijoittumista.

Sen sijaan ammattikorkeakouluissa voidaan odottaa tapahtuvan muutoksia opintojen etenemisessä, jos aiempaa harvempi opinnot aloittanut tekee niin tarkoituksenaan keskeyttää ne, kun pääsee ensisijaiseen hakukohteeseensa. Ammattikorkeakouluopintojen läpäisy on noussut pit-

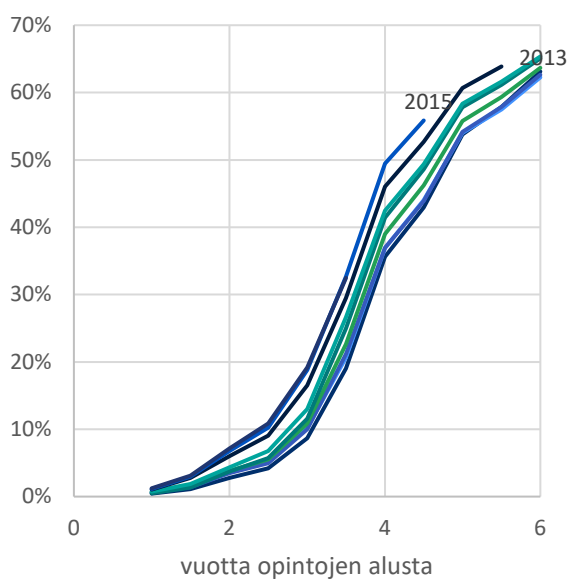
käänteisesti 2010-luvulla, mutta parani erityisen nopeasti vuoden 2013 aloittajaikäluokasta vuoden 2015 aloittajiin (kuvio 5b). Vuonna 2013 opinnot aloittaneista tutkinnon suoritti 4 vuoden kuluessa opintojen aloituksesta 41,4 %, mutta 2015 aloittaneilla vastaava osuus oli jo 49,5 %.

Opiskelijavalintojen lisäksi ajanjaksolla on tehty muutoksia myös opintotukeen ja poissaolo-oikeuteen ensimmäisenä opiskeluvuonna, eivätkä vaikutukset ole selviä.

Kuvio 5a: Ammattikorkeakouluihin sijoittuminen 2010–2020

Kuvio 5b: Ammattikorkeakouluopintojen läpäisy

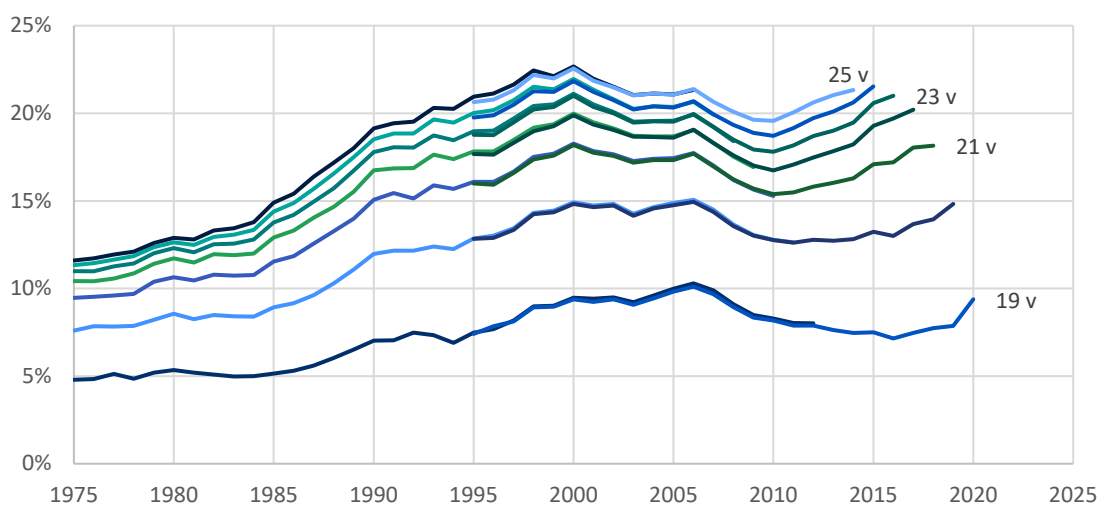
Lopuksi

Aiemmin on tulkittu, että korkeakouluopintoihin sijoittuminen ei ole nopeutunut ensikertalaiskiintiön käyttöönoton yhteydessä. Aiempi tutkimus ei ole tunnistanut tapahtunutta muutosta, jossa moninkertaisen aloittaminen väheneminen vähentämällä uusien ylioppilaiden sijoittamista toissijaisiin hakukohteisiin joista on siirrytty seuraavina vuosina mieluisampiin opiskelupaikkoihin, on vapauttanut aloituspaikkoja ensikertalaisille ja nopeuttanut nuorten sijoittumista yliopistokoulutukseen. Vastaavaa muutosta, jossa aloittamista on nopeutettu lisäämättä nimellistä aloituspaikkatarjontaa, ei ole tulkintamme mukaan Suomessa aiemmin tapahtunut ainakaan vuoden 1975 jälkeen.

Edellä kuvatusta mekanismista huolimatta paikkojen vastaanottaminen ei-ensisijaisesta hakukohteesta on vuodesta 2018 alkaen lisääntynyt oletettavasti yhteisten valintakokeiden ja todistusvalinnan yleistymisestä johtuen. Kiintiöistä johtuen paikkoja jätetään luultavasti hakematta ja ottamatta vastaan sellaisissa tilanteissa, joissa ensikertalaisuusasema halutaan säilyttää mieluisamman paikan toivossa. Tästä huolimatta yhä useampi ottaa vastaan riittävän mieluisan paikan alemmalta hakutoiveelta.

Korkeakoulutuksen aloittajien määrä ei ole muuttunut olennaisesti ensikertalaiskiintiön käyttöönoton jälkeen ennen aloituspaikkalisäyksiä vuonna 2019 sekä koronakriisin yhteydessä vuosina 2020–2021. Korkeakoulutuksen aloittamisessa tapahtuneet muutokset näyttävätkin voivan selittyä koulutustarjonnan aiempaa tehokkaammalla kohdentumisella ensikertalaisille. Koulutustarjonnan kohdistuminen ensikertalaisille näyttää tarkastelumme valossa nostaneen korkeakoulutuksen aloittamista erityisesti yliopistoissa.

Kuvio 6: Vuosien 1975–2020 19-vuotiaiden sijoittuminen yliopistoon vuoteen 2020 mennessä

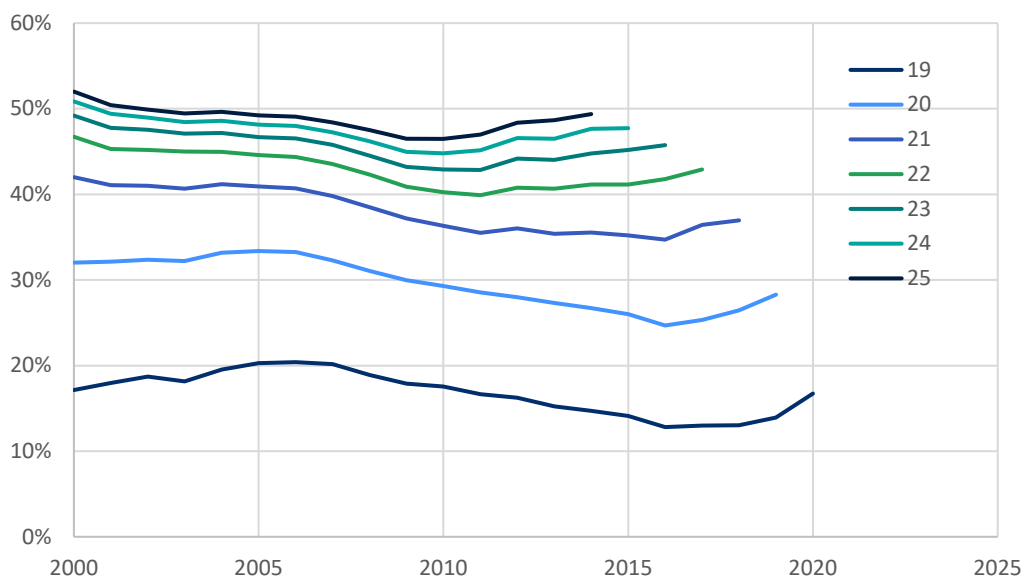

Tapahtunut muutos vaikuttaa väestön tulevaan koulutustasoon. Yliopistokoulutuksen aloittavien osuus ikäluokasta on nousussa ja 2016 korkeakouluikäiseksi tulleista suurempi osuus näyttää pääsemään yliopistokoulutukseen kuin yhdessäkään aiemmassa ikäluokassa. Vuosituhannen vaihteesta 2010-luvun alkuun jatkunut heikentymiskehitys näyttääkin kääntyneen ja tilanne parantuneen yliopistoissa varsin nopeasti (Kuvio 6).

Ammattikorkeakoulutuksen tarjonta supistui vuoteen 2017 saakka, mikä osaltaan näkyy siinä, että korkeakoulutukseen pääsyn osalta nyt korkeakoulusiirtymässä olevat ryhmät eivät vuoden 2020 ulottuvissa tiedoissa näytä pääsevän yhtä korkealle tasolle kuin vuosituhannen vaihteessa korkeakouluiän saavuttaneet (Kuvio 6b). Korkeakoulutuksen tarjonnan laajentuminen koronakriisin yhteydessä riittänee kuitenkin nostamaan 2000-luvun vaihteessa syntyneet ikäluokat koulutetummiksi kuin 1970-luvun lopussa syntyneet.

Korkeakouluvisiossa, hallitusohjelmassa ja koulutuspoliittisessa selonteossa tavoitteeksi on asetettu, että vuonna 2030 50 % 25–34-vuotiaista on suorittanut korkeakoulututkinnon. Vuonna 2020 taso oli Väestön koulutus rakenne -tilaston mukaan 36,6 %, joten nyt nähty korkeakoulutuksen aloittamisen lisääntyminen ja nopeutuminen eivät riitä asetetun tavoitteen saavuttamiseen.

Kuvio 7: Vuosien 2000–2020 19-vuotiaiden sijoittuminen korkeakouluun vuoteen 2020 mennessä

Lähteet

Tietokannat

Tilastokeskus: Opiskelijarekisteri

Vipunen – opetushallinnon tietopalvelu: Ammattikorkeakoulutuksen aloittaneiden läpäisy

Julkaisut

Ahola Sakari, Asplund Rita ja Vanhala Pekka (2018) [Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen nopeuttaminen](#). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2018. Valtioneuvoston kanslia.

Karhunen Hannu, Pekkarinen Tuomas, Suhonen Tuomo ja Virkola Tuomo (2022) [Opiskelijavalintauudistuksen seurantatutkimuksen loppuraportti](#). VATT muistiot 67. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISBN 978-952-263-769-7 PDF
ISSN 2953-8416 PDF

Helsinki 2022

Kansikuva Jetro Stavén